

Charakteristické případy nemocí

Rudolf Steiner

Ita Wegmanová

Popíšeme řadu případů z praxe klinicko-terapeutického ústavu v Arlesheimu. Na těchto případech se ukáže, jak se pomocí poznání duchovního člověka můžeme pokusit o získání pronikavého obrazu chorobného stavu, takže se ukáže, že z diagnózy bezprostředně vyplývá nalezení příslušného léku. Vycházíme přitom z názoru, že na proces onemocnění a uzdravování musíme hledět jako na jediný cyklus probíhající v kruhu. Onemocnění začíná jako nepravidelnost ve složení lidského organismu vzhledem k jeho článkům, jak jsme je v této knize popsali. Tato nepravidelnost dospěla k určitému stupni, když nemocný přišel do našeho ošetření.

Nyní se musíme postarat o to, aby všechny procesy, které se odehrály v lidském organismu od počátku choroby, opět proběhly nazpět, takže nakonec dospějeme ke stavu nazpět zdraví, u něhož proces započal. Takové dovedení procesu nazpět se neobejde bez ztráty růstových sil celkového organismu. Jsou to síly stejné hodnoty jako ty, které organismus používá v době dětství, aby zvětšoval svůj objem. Léky musíme vybrat tak, aby nejen uvedly chorobný děj do zpětného chodu, ale aby také podpořily jeho sníženou vitalitu.

Tento úkol plní zčásti též diety. V těžších případech však organismus zpravidla není schopen získat si dost vitality ze zpracování potravin. Vlastní terapii musíme tedy zařídit tak, aby organismus byl v tomto směru posílen.

V případě typických prostředků, které vycházejí z klinicko-terapeutických ústavů, je o to již postaráno. Každý preparát musíme tedy podrobněji zkoumat, chceme-li poznat, proč obsahuje právě ty a ty látky. Při průběhu choroby musíme mít na zřeteli nejen lokální chorobný děj, ale také celkovou alteraci organismu a vzít ji v úvahu. Jak v jednotlivostech postupovat, ukážeme prakticky na několika případech, které chceme charakterizovat, a pak se vrátíme k všeobecným pozorováním.

První případ

Máme šestadvacetiletou pacientku. Její osobnost se vyznačuje neobyčejně labilním stavem. Jde tu zřejmě o nadměrnou činnost toho článku organismu, který jsme v této

knize popsali jako astrální tělo. Je zřejmé, že astrální tělo je zde jen nedostatečně ovládáno organizací Já. Když se pacientka pustí do nějaké práce, dostane se astrální tělo hned do varu. Organizace Já se chce prosadit, ale je stále odrážena zpět.

V tomto případě je výsledkem zvýšená teplota. U člověka závisí pravidelná zaživací činnost nejvyšší měrou na normální organizaci Já. Bezmocnost této organizace Já se u této pacientky projevuje úpornou zácpou. Z těchto poruch trávení pak vznikají migrénovité stavy a zvracení, kterými pacientka trpí. Ve spánku se ukazuje, že bezmocnost organizace Já způsobuje nedostatečnou organickou činnost zdola nahoru a poškozuje tak vydechování. Následkem toho se ve spánku hromadí v organismu kyselina uhličitá, což se organicky projevuje jako bušení srdce při procitnutí, psychicky pak jako úzkostné pocity a výkřiky. Z vyšetření těla vyplývá pouze nedostatek sil, které obstarávají správnou souvislost těla astrálního, éterického a fyzického.

Nadměrná činnost astrálního těla způsobuje, že z něho proudí příliš málo sil do fyzického a éterického činnost těla. Proto fyzické a éterické tělo zůstalo během růstu astrálního těla. Při vyšetření se to také projevilo tím, že pacientka měla slabé, gracilní tělo a stěžovala si na časté bolesti v zádech; tyto bolesti vznikají z toho, že právě v činnosti míchy se musí nejsilněji uplatňovat organizace Já.

Pacientka udává, že má mnoho snů. Je to tím, že astrální tělo ve spánku oddělené od fyzického a éterického těla nadměrně rozvíjí svou vlastní činnost. Musíme tedy začít tím, že posílíme organizaci Já a utlumíme činnost astrálního těla. Prvého dosáhneme tak, že podáme lék, který posílí slábnoucí organizaci Já v zaživacím traktu.

Takovým lékem je měď. Když ji aplikujeme ve formě mědí mastového obvazu, který přiložíme na krajinu bederní, měď posílí nedostatečnou tepelnou činnost vycházející z organizace Já. Účinek této terapie se projevuje také v tom, že se abnormální srdeční činnost zmírní a ustoupí úzkostné pocity.

Nadměrnou činnost astrálního těla můžeme omezit nepatrnými dávkami olova, podávanými vnitřně. Olovo stahuje astrální tělo dohromady a budí v něm síly, jimiž se silněji spojuje s tělem fyzickým a éterickým.

(Otrava olovem je příliš silné spojení astrálního těla s fyzickým a éterickým tělem, takže tyto dva články jsou vystaveny příliš silnému procesu odbourávání.) Pacientka se při této kůře zřetelně zotavila. Labilní stav nahradila určitou vnitřní pevností a jistotou. Její mysl nebyla již tak rozervána, našla více vnitřního uspokojení. Přestala zácpa a bolesti v zádech, stejně jako stavy migrénovité a bolesti hlavy. Pacientka nabyla opět pracovní schopnosti.

Druhý případ

Osmačtyřicetiletý pacient, muž, byl silným dítětem s velkou duševní zdatností. Udává, že za války se pět měsíců léčil na nefritidu a byl propuštěn jako zdravý. V pětatřiceti letech se oženil, má pět zdravých dětí, šesté zemřelo při porodu.

Od třiatřicátého roku počal trpět depresemi, únavou, apatií, a to zpravidla po nadměrné duševní práci. Tyto stavy se stále zhoršují. Současně se objevuje jakási vnitřní bezradnost. Pacientovi přicházejí stále na mysl otázky, které mu představují stinnou stránku jeho povolání (je učitelem), proti nimž nedovede postavit nic pozitivního. V chorobném stavu nacházíme astrální tělo, které má příliš malou afinitu k éterickému a fyzickému tělu a samo v sobě je nepohyblivé. Své vlastnosti proto uplatňuje éterické a fyzické tělo. Pocit, že astrální tělo není správně spojeno s éterickým tělem, způsobuje depresi, nesprávné spojení s fyzickým tělem vyvolává únavu a apatii.

Skutečnost, že pacient upadá do vnitřní bezradnosti, je způsobena tím, že astrální tělo není schopno užívat těla fyzického a éterického. A protože astrální tělo souvisí jen slabě s éterickým a fyzickým tělem, pacient má dobrý spánek. Z téhož důvodu je však obtížné procitání. Astrálnímu tělu se nechce do těla fyzického. Teprve když je fyzické a éterické tělo večer unaveno, nastává normální spojení. Pacient se proto pořádně probudí teprve večer.

To všechno poukazuje na to, že nejdříve musíme posílit ve formě činnosti astrálního těla. Vždy toho dosáhneme tím, když přírodní vnitřně ve formě přírodní vody podáme arsen. Po nějaké vody době zpozorujeme, jak postižený člověk nabývá více vlády nad svým tělem. Spojení mezi astrálním a éterickým tělem se posílí, deprese, apatie a únava ustupují.

Musíme také pomoci fyzickému tělu, které v době slabého propojení s astrálním tělem zlenivělo a pozbylo pohyblivosti. Zde pomůže fosforová kúra v malé dávce. Fosfor podporuje organizaci Já, aby překonala odpor fyzického těla.

Odplavení nahromaděných produktů látkové výměny podnítí rozmarýnové koupele. Léčebná eurytmie může koupele obnovit harmonii jednotlivých článků (soustava nervů a smyslů, soustava rytmická, soustava pohybu a látkové výměny), která byla porušena nečinností astrálního těla.

Podáme-li pacientovi ještě bezový čaj, obnoví se obleněná výměna látek, která postupně zeslábla nečinností astrálního těla. U tohoto pacienta jsme mohli konstatovat úplné vyléčení.

Třetí případ

Jednatřicetiletý pacient, umělec, vyhledal naši kliniku během svého hudebního turné. Objevily se u něj těžké funkční poruchy močových orgánů na zánětlivém podkladu; příznaky katarálního zánětu, horečka, zchvácenost, celková slabost, pracovní neschopnost. Z anamnézy se dovídáme, že týž stav se u pacienta opakoval několikrát. Při duchovním vyšetření pacienta zjišťujeme, že jeho astrální tělo je přecitlivělé a zdeptané. Vyplyvá z toho zvýšená vnímavost éterického a fyzického těla pro stavy katarální a zánětlivé. Již jako dítě měl pacient slabé a útlé fyzické tělo, které bylo bez působení astrálního těla. Proto měl spalničky, spálu, plané neštovice, černý kašel, často angínu, ve čtrnácti letech zánět močové trubice, v devětadvaceti letech totéž v kombinaci se zánětem měchýře. V osmnácti letech prodělal zánět plic a pohrudnice, ve dvaceti devíti letech zánět parietální pohrudnice jako komplikaci chřipky a ve třiceti letech zánět paranasální dutiny čelní. K tomu stálý sklon k zánětům spojivek.

Teplotní křivka probíhala během dvouměsíčního pobytu pacienta na klinice takto: zpočátku až 38,9 °C, pak klesla, čtrnáctého dne opět stoupla, pak probíhala ve vlnách mezi 37 a 36 °C, občas stoupla nad 37 a klesla pod 35 °C.

Teplotní křivka tak dává jasný obraz o tom, jak se mění naladění organizace Já. Obdobná křivka vzniká tehdy, když se účinky polovědomých obsahů organizace Já vyžívají v teplotních procesech fyzického a éterického těla, aniž byly astrálním tělem redukovány na normální rytmus. Celá akční síla astrálního těla je v tomto případě koncentrována na rytmickou soustavu a vyžívá se v ní jako umělecký talent. Ostatní systémy jsou přitom ochuzeny.

Závažným následkem toho je silná únava a nespavost v letní době. V létě klade vnější svět zvýšené nároky na astrální tělo a jeho vnitřní akční schopnost slábne. Převahu nabývají síly fyzického a éterického těla, což se projevuje v celkovém životním pocitu silné únavy. Akční schopnost astrálního těla je alterována, takže se astrální tělo nemůže dobře odloučit od fyzického těla. Odtud nespavost.

Protože astrální tělo je jen neúplně odděleno od éterického těla, objevují se vzrušující a nepříjemné sny, které pocházejí z toho, že toto tělo je citlivé vůči poškození fyzického organismu. Příznačné je, že poškození fyzického těla se v těchto snech objevuje symbolicky jako lidská zmrzačení. Hrůzný je v nich právě přirozený citový přízvuk takových jevů.

Dále je tu sklon k zácpě jako důsledek nedostatečné Sklon funkce astrálního těla v soustavě látkové výměny. V důsledku toho, že éterické tělo je příliš samostatné, že není dosti ovlivňováno astrálním tělem, bílkovina přijímaná potravou jakožto

rostlinná nebo živočišná nemůže být dokonale proměněna v bílkovinu lidskou. V moči se vylučuje bílkovina, takže reakce na bílkovinu je pozitivní.

Když astrální tělo nedostatečně funguje, objevují se ve fyzickém těle takové procesy, které jsou v lidském organismu procesy cizorodými. Výsledkem takových procesů je hnisání. V člověku je hnisání jaksí mimolidský proces. Proto byl v močovém sedimentu čistý hnis. Paralelně s tímto hnisáním probíhá duševní proces. A duševně životní zkušenosti zpracovává astrální tělo stejně málo jako fyzické látky.

Jako vznikají mimolidské látky a látkové procesy v podobě hnisu, tak se také objevují duševní obsahy mimolidské povahy, např. zájem o abnormní životní souvislosti, předtuchy, znamení apod. Zde se nám jednalo o to, zapůsobit na astrální tělo vyrovnávajícím, očištným a posilujícím vlivem. Jako nositelka léčivého působení mohla být využita činnost organizace Já, protože byla velmi čilá.

K organizaci Já, která je zaměřená na vnější svět, se nejlépe dostaneme tak, že usilujeme o léčivé působení, které by směřovalo zvnějška dovnitř. Docílíme toho obklady. Do obkladů jsme dávali nejdříve Melilotus. Tato rostlina působí na astrální tělo tak, že dojde k vyrovnanému rozdělení jeho sil a přestane jednostranné zaměření na rytmickou soustavu. Nesmíme ovšem obklady dávat na tu oblast organismu, kde je zvláště koncentrován rytmický systém. Obklady jsme přikládali k orgánům, kde je zejména soustředěna výměna látek a motorický systém. Vyhýbali jsme se obkladům na hlavu z toho důvodu, poněvadž proměna nálady organizace Já, která vychází z hlavy, by musila toto působení paralyzovat. Proto se nyní jednalo o to, abychom posílili astrální tělo a organizaci Já, které musily být spřaženy pro působení Melilotu.

Toho jsme se pokusili dosáhnout oxalovým přídatkem, který jsme získali z lopuchového kořene. Kyselina šťavelová působí tak, že činnost organizace Já se proměňuje v činnost astrálního těla. K tomu všemu jsme ještě podávali vnitřní prostředky ve velice slabém dávkování, které měly za úkol přivést odlučování k tomu, aby se pravidelně začlenilo do působení astrálního těla. Odlučovací činnosti, které jsou řízené z organizace hlavy, jsme se snažili normalizovat síranem draselným.

Procesy, které závisejí na soustavě výměny látek v užším smyslu, jsme se snažili ovlivnit uhličitanem draselným. Vylučování moči jsme regulovali Teucriem (ožankou). Podávali jsme proto preparát, který obsahoval stejné díly síranu draselného, uhličitanu draselného a Teucria. Celé léčení muselo počítat s velice labilní rovnováhou celkového organismu fyzického, duševního a duchovního.

O fyzickou rovnováhu jsme tedy pečovali tím, že jsme pacientovi ordinovali stálý pobyt na lůžku. O rovnováhu v ohledu duchovním jsme se postarali tím, že jsme pacientovi zajistili duševní klid. Pohyb a vzrušení téměř znemožňují takovýto komplikovaný léčebný proces. Teprve tím bylo umožněno souhrnné působení

různých léků. Po skončení kúry byl pacient tělesně silný a také duševně dobře komponovaný. Je samozřejmé, že v případě takového labilního zdravotního stavu může opět po nějaké vnější atace snadno vzniknou ta nebo ona porucha a k celkovému uzdravení proto patří také péče o to, aby pacient byl takových náporů uchráněn.

Čtvrtý případ

Dítě, které bylo v ošetření naší kliniky dvakrát, poprvé ve čtyřech letech, potom v pěti a půl letech. Ošetřovali jsme též jeho matku a její sestru. Diagnóza nás vedla od onemocnění dítěte k onemocnění jeho matky i její sestry. V případě dítěte jsme zjistili toto: Je to dvojče, které se narodilo o šest týdnů předčasně. Druhé dítě odumřelo v posledním embryonálním stadiu. Dítě onemocnělo v šesti týdnech, mimořádně silně křičelo a bylo dopraveno do nemocnice, kde diagnostikovali pylorospasmus. Dítě bylo vyživováno zčásti kojnou, zčásti uměle. V osmi měsících bylo propuštěno z nemocnice.

Hned první den po návratu domů dostalo záchvat křečí, který se během prvních dvou měsíců opakoval denně. Dítě při tom vždycky ztuhlo a obracelo oči v sloup. Před záchvatem mělo úzkostný stav s pláčem. Dítě také šilhalo na pravé oko a před záchvatem zvracelo. Ve dvou a půl letech přišel opět záchvat, který trval pět hodin. Dítě opět ztuhlo a leželo jako mrtvé. Ve čtyřech letech přišel záchvat, který trval půl hodiny. Při tomto záchvatu nám byla poprvé hlášena horečka jako průvodní zjev. Po konvulzích, které se dostavily po návratu z nemocnice, rodiče zpozorovali obrnu pravé horní a dolní končetiny. Ve dvou a půl letech dítě zkouší poprvé chodit, ale pouze levá noha dělá krůčky, pravou táhne za sebou, nemůže vládnout ani pravou paží. Tento stav trval ještě v době, kdy nám bylo dítě přivezeno.

Nyní šlo o to zjistit, jaký je stav článků organizace éterického dítěte; toto vyšetření jsme vykonali nezávisle na zjištěném souboru příznaků. Ukázalo se, že éterické tělo silně podlehlo atrofii, některé jeho části přijímaly jen nepatrný vliv těla astrálního. Krajina pravé poloviny hrudníku byla v éterickém těle jakoby ochrnutá. Naproti tomu se ukázalo cosi jako hypertrofie astrálního těla v krajině žaludeční. Nyní šlo o to najít spojitost příznakového souboru s těmito nálezy. Žaludek je při trávení bezesporu zachvácen příliš silnou činností astrálního těla, což však dále vázne při přechodu ze střeva do lymfatických cév, protože éterické tělo je ochrnuté. Krev je následkem toho podvyživena.-

Důležitý příznak musíme tedy spatřovat ve sklonu ke zvracení. Křeče se dostavují vždy, když éterické tělo atrofuje a astrální tělo počne vykonávat bezprostřední vliv na fyzické tělo bez zprostředkování éterického těla.

Tak tomu bylo u našeho dítěte nejvyšší měrou. Jestliže je takový stav během období růstu (jak tomu bylo v našem případě) trvalý, pak se ztratí procesy, které motorický systém uzpůsobují k tomu, aby normálně přijímal podněty vůle. U našeho dítěte se to projevilo v tom, že nemohlo používat pravé poloviny svého těla.

Museli jsme najít spojitost mezi stavem dítěte a stavem jeho matky. Matce je 37 let, když k nám přichází. Udává, že již ve třinácti letech byla tak velká jako nyní. Brzy se jí pokazily zuby, jako dítě trpěla kloubovým revmatismem a tvrdí, že byla rachitická. Poměrně časně se objevily měsíčky. Pacientka udává, že v šestnácti letech prodělala jakousi chorobu ledvin a mluví o křečových stavech, které mívala. V pětadvaceti letech měla obštipaci následkem křeče sphineteru, musela být provedena divulze svěrače. Také nyní trpí křečemi při stolici. Nález zjištěný přímým nazřením, nikoli odvozováním z příznakového komplexu, poukazuje na mimořádnou podobnost s tím, co bylo zjištěno u dítěte. Všechno je tu ovšem v mnohem mírnější formě.

Musíme přihlédnout k tomu, že éterické tělo člověka se vyvíjí zvláště v době mezi výměnou zubů a pohlavní zralostí. U pacientky se to projevilo tak, že to málo éterických sil, které měla k dispozici, dokázalo vést vzrůst jen k době pohlavní zralosti. Pak počíná zvláštní vývoj astrálního těla, které hypertrofuje, převládne nad éterickým tělem a příliš silně zasahuje do fyzické organizace. Ukazuje se to v tom, že pacientka přestala růst ve třinácti letech.

Pacientka přitom není vůbec zakrslé postavy, naopak je velmi velká. To je způsobeno tím, že růstové síly éterického těla, které byly sice slabé, ale nebyly brzděné astrálním tělem, způsobily silný vzrůst fyzického těla. Tyto síly však ještě nemohly správně zasahovat do funkcí fyzického těla, což se projevilo tím, že pacientka trpěla kloubovým revmatismem a později křečovými stavy.

Protože éterické tělo bylo slabé, astrální tělo působilo příliš silně na fyzické tělo. Toto působení, které je působením odbourávajícím, je v běžném životním vývoji vyrovnáno silami budujícími, které se uplatňují zejména ve spánku, kdy je astrální tělo oddělené od fyzického a éterického těla. Jestliže je éterické tělo slabé, jak je tomu v případě naší pacientky, nastává převaha odbourávání, což se u ní projevilo v tom, že již ve 12 letech potřebovala první plombu. Zhoršení chrupu se dostaví vždy, když se na éterické tělo kladou zvláštní nároky, jako je tomu v těhotenství. Že je éterické tělo slabé, pokud jde o jeho spojení s astrálním tělem, se projevuje zejména v tom, že pacientka má mnoho snů a že (přes všechnu nepravidelnost) má zdravý spánek. Slabost éterického těla se dále projevuje v tom, že se ve fyzickém těle odehrávají cizorodé procesy, neovládané éterickým tělem; následkem toho se v moči objevuje bílkovina, ojedinělé hyalinní válce a soli.

Pozoruhodná je příbuznost těchto chorobných dějů s těmi, které byly zjištěny u matčiny sestry. Pokud jde o poměr ve složení článků lidské bytosti, jde v podstatě skoro o týž nález. Slabě působící éterické tělo, odtud

převaha těla astrálního, jen astrální tělo je tu slabší než u sestry. Proto se i zde objevily časně menses, ale místo zánětů pacientka trpěla jen bolestmi, které měly původ v iritaci orgánů, např. kloubů. V kloubech se musí zvláště silně uplatňovat éterické tělo, má-li být zachována jejich správná vitalita. Je-li činnost éterického těla slabá, převládá činnost fyzického těla, což se zde projevuje otoky a chronickou artritidou.

Na slabost astrálního těla, které působí příliš málo na subjektivní pocítování, poukazuje záliba ve sladkých jídlech, která zvyšují pocítování astrálního těla. Jestliže je astrální tělo ještě opotřebováno denním životem, pak se při zachování této slabosti objevují bolesti ještě výrazněji. Bolesti bývají silnější večer - stěžuje si pacientka.

Souvislost chorobných stavů všech tří nemocných poukazuje v ascendenci na generaci před oběma sestrami, zejména na babičku dítěte. U té se musí hledat příčina. Taková porucha rovnováhy mezi astrálním a éterickým tělem u tří nemocných může pramenit jen ze stejného založení u prarodičky dítěte. Tato nepravidelnost musí být podmíněna nedostatečným vývojem embryonálních orgánů výživy (zejména allantois) působením astrálního a éterického těla babičky. Nedostatečné vyvinutí allantois tedy musíme hledat u všech tří nemocných. Tento defekt byl u nás zjištěn nejprve čistě duchovně-vědeckým způsobem. Fyzická allantois přechází v duchovní stav, prodělává metamorfózu a objevuje se pak ve zdatnosti sil astrálního těla. Je-li allantois degenerována, pak je astrální tělo slabší, což se projevuje zejména ve všech motorických orgánech.

Toto vše bylo zjištěno u všech tří nemocných. Z uzpůsobení astrálního těla je skutečně možné poznat, jaká byla allantois. Z toho je patrné, že náš poukaz na ascendenci není závěrem jakési smělé fantazie, ale pramení z opravdového duchovně-vědeckého pozorování. Koho tato pravda irituje, tomu bychom rádi řekli, že tyto vývody neuvádíme ze záliby v paradoxech, nýbrž z touhy dát každému k dispozici získané poznání. Pokud se budeme zdráhat uznat metamorfózu fyzická v duchovno a opačně v průběhu generací, zůstanou mystické pojmy dědičnosti stále temnými.

Když prohlédneme tuto souvislost, můžeme z toho pro terapii vyvodit poznání, kde je třeba začít s léčebným procesem. Kdybychom neobrátili pozornost tímto směrem na hereditární momenty, ale jenom prostě pozorovali nepravidelnost ve spojení mezi astrálním a éterickým tělem, byli bychom užili takových léků, které působí na tyto dva

články. To by však v našem případě nepomohlo, protože porucha, která se táhne generacemi, tkví příliš hluboko, než aby mohla být vyrovnána v těchto dvou člancích lidské organizace.

V takovém případě je nutno zapůsobit na organizaci Já a vytěžit z její působnosti vše, co může mít význam pro harmonizaci a posílení éterického a astrálního těla; organizaci Já musíme přimět, aby vydala všechno své působení, které může v tomto směru pomoci. Toho můžeme dosáhnout tím, že organizaci Já vystavíme zesíleným smyslovým podnětům. (Smyslové podněty působí na organizaci Já.)

U dítěte jsme se o to pokusili tímto způsobem: Dali jsme mu na pravou ruku bandáž s pětiprocentní pyritovou masťou a současně jsme ordinovali natírání levé poloviny hlavy masťou s katmankou císařskou. Pyrit, sloučenina železa a síry, podněcuje při zevní aplikaci organizaci Já k tomu, aby oživila astrální tělo a posílila jeho afinitu k éterickému tělu. Katmanka císařská se svým zvláštním obsahem organizovaného dusíku působí tak, že z hlavy vychází působení, které pomocí organizace Já oživuje éterické tělo a zvyšuje jeho afinitu k astrálnímu tělu.

Na podporu léčebného procesu jsme ještě ordinovali léčebnou eurytmii, abychom podnítili organizaci Já k živější činnosti. To, co je aplikováno zevně takovým způsobem, se přivede do hlubin organismu. Započatý léčebný proces jsme pak ještě zesílili prostředky, které měly zvýšit vnímavost astrálního a éterického těla vůči organizaci Já. K tomu jsme v rytmickém sledu dní aplikovali koupele s odvarem Solidago, tření zad odvarem *Stellaria media* a vnitřně čaj z vrbové kůry (což zvláště působí na vnímavost astrálního těla, na jeho schopnost přijímat vlivy) a Stannum (činí éterické tělo vnímavým, přijímajícím vlivy). Dávali jsme ještě malé dávky makové šťávy, aby poškozená vlastní organizace ustoupila léčivým vlivům.

U matky jsme aplikovali více poslední terapie, protože matka byla o jednu generaci starší a síly dědičnosti na ni tedy působily méně, stejně tak v případě její sestry. U dítěte jsme mohli ještě za jeho pobytu na klinice konstatovat, že bylo lépe zvládnutelné a bylo lépe duševně komponováno.

Například bylo poslušnější; pohyby, které jinak vykonávalo neobratně, svedlo nyní obratněji. Jeho teta nám dodatečně hlásila, že se s dítětem stala velká změna. Uklidnilo se, ubylo nadměrných bezděčných pohybů, nabylo takové obratnosti, že si může samo hrát; v duševním ohledu zmizela dřívější svéhlavost.

Pátý případ

Šestadvacetiletá pacientka přišla na naši kliniku s těžkými následky chřipky spojené s plicním katarrem, kterou prodělala v r. 1918; předtím, v r. 1917, prodělala zánět

pohrudnice. Po této chřipce se pacientka již nedokázala zotavit. V roce 1920 byla velice vyhublá, slabá a měla lehkou horečku a noční poty.

Brzy po chřipce se dostavily bolesti v kříži, které se na sklonku roku 1920 stále stupňovaly a pak se za prudkých bolestí objevilo zkřivení v kříži. Současně došlo ke zduření pravého ukazováku. Pacientka udává, že bolesti v zádech povolily, když delší dobu zachovávala klid na lůžku. Když k nám pacientka přišla, měla sběhlý absces v pravém stehně, vzedmuté břicho s mírným ascitem a nad plicními hroty oboustranné katarální šelesty. Trávení a chuť k jídlu v pořádku. Moč je koncentrovaná, obsahuje stopy bílkoviny.

Duchovně-vědecké vyšetření přineslo tento nález: přecitlivělost astrálního těla a organizace Já; takováto abnormita se projeví nejprve v éterickém těle, takže nerozvíjí vlastní éterické funkce, ale éterický otisk astrálních funkcí. Astrální funkce jsou funkce odbourávající, a úpadek vitality a normálního procesu se proto musel projevit ve fyzických orgánech. To je vždycky spojeno s projevy do určité míry mimozemskými, které se odehrávají v lidském organismu. Sběhlý absces, bolesti v zádech, vzednutí břicha, katarální příznaky na plicích a také nedostatečné zpracování bílkoviny jsou následkem této abnormity.

V terapii musíme snížit citlivost astrálního těla a organizace Já. Dosáhneme toho tak, že podáme kyselinu křemičitou, která vždycky posiluje vlastní sílu vůči citlivosti. V tomto případě jsme podávali práškovou kyselinu křemičitou přimíšenou do jídla a v podobě klyzmat.

Citlivost jsme rovněž derivovali tak, že jsme přikládali na dolní partii zad hořčičnou náplast. Účinek náplasti této náplasti spočívá v tom, že sama ze sebe vyvolává citlivost a tím ji odnímá astrálnímu tělu a organizaci Já. Procesem, který tlumí přecitlivělost astrálního těla v zažívacím traktu, jsme tuto astrální činnost převedli na tělo éterické, kde má normálně být. Toho jsme dosáhli malými dávkami mědi a carbo animalis. Podáváním pankreatické šťávy jsme zabránili tomu, aby se éterické tělo zdráhalo vykonávat normální zažívací činnost, na kterou nebylo zvyklé.

Sběhlý absces byl několikrát punktován. Aspirovali jsme velké množství hnisu. Absces pak ustupoval a vzednutí břicha se menšilo. Tvorba hnisu se stále snižovala až konečně přestala. Dokud ještě tekl hnis, byli jsme jednoho dne překvapeni novým vzestupem teploty. To však pro nás nebylo ničím nevysvětlitelným, protože v případě konstituce, kterou jsme popsali, mohou horečku vyvolat i malá psychická vzrušení. Musíme však rozlišovat mezi vysvětlitelností horečky v podobných případech a jejím silně škodlivým působením. Neboť za daných předpokladů je taková horečka přímo prostředníkem pro zásahy odbourávajících procesů hluboko do organismu. Abychom paralyzovali tento škodlivý vliv astrálního těla, musíme se ihned postarat o posílení éterického těla. Aplikovali jsme injekce stříbra ve vysokých potencích a dosáhli jsme

poklesu horečky. Pacientka opustila kliniku s příbytkem na váze 20 liber a v posíleném stavu. Nijak si však nezastíráme, že v tomto případě musí vyléčení ještě upevnit doléčovací kúra.

Poznámka

Na uvedených případech jsme chtěli charakterizovat principy, podle kterých jsme dospívali od diagnózy k terapii.

Aby byla věc názornější, vybrali jsme takové případy, kde se muselo postupovat velice individuálně. Vyrobili jsme však také typické léky, které se mohou aplikovat proti typickým chorobám. Probereme nyní několik případů, v nichž jsme aplikovali takové typické léky.

Šestý případ - léčení senné rýmy

Měli jsme pacienta s těžkými příznaky senné rýmy. Trpěl touto chorobou již od dětství. Přišel k nám do ošetření ve čtyřiceti letech. Pro tento chorobný stav máme svůj preparát Gencydo, který jsme u pacienta aplikovali v květnu, to je v době, kdy nemoc vrcholila. Pacienta jsme ošetřovali injekcemi a lokálně v nose tekutinou Gencydo. Zřetelné zlepšení se dostavilo právě v období, kdy pacient byl v dřívějších letech těžce sužován příznaky senné horečky.

Pak se odebral na cestu a podal nám z ní zprávu, že se cítí nesrovnatelně lépe než v dřívějších letech. Příštího roku konal v kritické době opět cestu z Ameriky do Evropy a měl jen mnohem lehčí záchvat. Léčení se opakovalo a pacientův stav se stal dobře snesitelným.

Aby se vyléčení ještě zdokonalilo, opakovali jsme kúry i příštího roku, ačkoliv se tentokrát pravý záchvat vlastně ani nedostavil. Během příštího roku vylíčil pacient svůj stav doslova takto: „Na jaře 1923 jsem opět začal s léčením, protože jsem očekával nové ataky. Shledal jsem, že moje nosní sliznice je mnohem méně citlivá než dříve. Při výkonu povolání jsem se musil zdržovat v kvetoucí trávě a v blízkosti stromů tvořících právě pyl. Celé léto jsme také jezdil na koni horkými a prašnými ulicemi. S výjimkou jediného dne se neobjevily žádné příznaky senné horečky a dokonce mám všechny důvody se domnívat, že onen jediný den mi přinesl jen nastuzení a nikoli záchvat senné horečky. Po pětadvaceti letech to byl první rok, kdy jsem mohl bez obtíží pobývat a pracovat v prostředí, kde jsem dříve prožíval hotové peklo.“

Sedmý případ - léčba sklerózy

Jednašedesátiletá pacientka přichází na naši kliniku se Chřipkové sklerózou a albuminurií. Momentální stav je vyvolaný ataky chřipkou s lehkou horečkou a žaludečními a střevními poruchami. Od chřipkové ataky se již pacientka necítí dobře. Stěžuje si na těžký dech při procitání, záchvaty závratí, pocit bušení v hlavě, v uších a rukou, který se ozývá zvláště nepříjemně po procitnutí, ale také při chůzi

a stoupání. Spánek je dobrý. Sklon k obstipaci. V moči bílkovina. Krevní tlak 185 mm rtuti.

Vyšli jsme nejprve od sklerózy, která je patrná na nadměrné činnosti astrálního těla. Fyzické a éterické tělo nejsou s to přijímat veškerou činnost astrálního těla. V takovém případě zůstává jistý přebytek astrální činnosti, který není absorbován* fyzickým a éterickým tělem. Normální pevné držení lidské organizace je umožněno jen tehdy, když je tato absorpce úplná. Jinak se tento nevstřebaný zbytek uplatňuje, jako je tomu v našem případě, ve formě závratí a hlavně subjektivními smyslovými iluzemi jako bušení apod. Tato neabsorbovaná část také uchopuje přijaté substance a vnucuje jim jisté procesy, dříve než proniknou do normální výměny látkové. To se projevuje ve sklonu k obstipaci a k albuminarii, rovněž žaludečními a střevními poruchami.

Krevní tlak je v tomto případě zvýšený, protože nadměrná činnost astrálního těla zvyšuje také činnost Já, což se projevuje ve zvýšeném krevním tlaku. V tomto případě jsme aplikovali hlavně náš Skleron, jen pro posílení účinku jsme připojili Belladonnu ve velmi malé dávce, abychom čelili záchvatům závratí. Na podporu zažívání jsme podávali bezový čaj**; stolici jsme regulovali klyzmaty a projímacím čajem; ordinovali jsme neslanou dietu, protože soli podporují sklerózu.

Dosáhli jsme dost rychlého zlepšení. Závratě přestaly, bušení rovněž. Krevní tlak klesl na 112 mm Hg. Pacientka sklerózy se cítila subjektivně podstatně lépe. Skleróza v následujícím roce nepokračovala. Po roce přišla pacientka opět se stejnými příznaky v menší míře. Zavedli jsme podobné léčení a dostavilo se další zlepšení; na pacientce je zřetelně zjevné, když od léčení uplynula delší doba, že skleróza již nevyvolává další degeneraci v organismu. Zevní příznaky, charakteristické pro sklerózu, ustupují a neprojevuje se ani rychlé stárnutí, které pacientku dříve postihovalo.

Osmý případ - léčení strumy

Pacientka k nám přišla ve 34. roce svého věku. Je typem člověka, jehož celkové duševní uzpůsobení ovlivňuje vnitřní tíže a vnitřní lomivost fyzického těla. Zdá se, jako by ji každé slovo, které vysloví, stálo zvýšenou námahu.

Mimořádně charakteristická je konkavita celého tvaru obličeje; kořen nosu je jakoby zadrženy zpět v organismu. Pacientka udává, že již od školního věku byla útlá a stonává. Z nemocí ve vlastním smyslu prodělala jen lehké spalničky. Byla vždycky bledá, unavená a mívala špatnou chuť k jídlu. Posílali ji od lékaře k lékaři a tak byly postupně zjištěny tyto diagnózy: katar plicních hrotů, žaludeční katar, chudokrevnost. Pacientka sama si byla vědoma toho, že je nemocná spíše duševně než tělesně.

Po této části anamnézy chceme uvést duchovně-vědecký nález, abychom podle něj pak zkoumali všechno ostatní. Pacientka má ve vysokém stupni atonii astrálního těla. Tím je organizace Já zadržena ve svém působení na fyzické a éterické tělo. Celý vědomý život je jakoby lehce protkaný temnou ospalostí. Fyzické tělo je vystaveno procesům, které pocházejí z přivedených látek. Tím se tyto látky proměňují v části lidské organizace.

Éterické tělo je organizací Já a astrálním tělem příliš tlumeno ve své koherentní vitalitě, čímž se vnitřní pocity, zejména všeobecný pocit životní a pocit tělesné statiky, stávají příliš živými, pohyblivost zevních smyslů pak příliš temnou, oslabenou. Všechny tělesné funkce se proto musejí ubírat takovou cestou, že vůči sobě stojí ve vzájemné disharmonii. Nemůže tomu být jinak, než že pacientka má pocit, že ze svého Já nemůže držet pohromadě své tělesné funkce. Pociťuje to jako duševní mdlobu. Proto říká, že je nemocná více duševně než tělesně.

Jestliže se mdlobná slabost jejího Já a astrálního těla stupňují, musejí se v různých částech těla objevit chorobné stavy, na což poukazují uvedené různé diagnózy. Mdloba Já se projevuje v nepravidelnostech takových žláz jako je štítná žláza a nadledvinky, dále v nepravidelnostech žaludečního a střevního systému. To vše jsme mohli u pacientky očekávat a lze to také skutečně konstatovat.

Její struma a stav žaludečního a střevního systému zcela odpovídají duchovně-vědeckému nálezu.

Velice charakteristické je toto: Následkem nespavosti Já a astrálního těla je spánek částečně absolvován již za bdění a proto pacientka má mnohem méně hluboký spánek než jiný člověk. Pacientka to pociťuje jako vleklou nespavost. S tím souvisí její pocit, že lehce usíná a lehce se probouzí, stejně jako její domněnka, že má mnoho snů; nejsou to však pravé sny, ale směsice snů a bdělých dojmů. Sny proto nezůstávají ve vzpomínkách a nejsou silně vzrušující, protože síla podnětů je snížena.

Slabost Já se z vnitřních orgánů projevuje především slabostí Já na plicích. Katary plicních hrotů jsou vlastně vždy výrazem slabé organizace Já. Protože Já nemůže uskutečňovat výměnu látek, objevuje se revmatismus. Subjektivně se to vše projevuje ve všeobecné únavě.

Silná Menses se dostavily ve čtrnácti letech; slabá organizace menstruace Já nemá dost síly, aby je udržela na uzdě a opět utlumila a bolesti menstruační proces, když se již jednou rozběhl. Snaha Já v kříži o tlumící činnost a práce na ní přicházejí k vědomí jako pocit bolesti cestou těch nervů, které vstupují do míchy v krajině křížové kosti. Nervy, jimiž dostatečně neprocházejí proudy organizace Já a astrálního těla, bolí. Pacientka si stěžuje na bolesti v kříži při periodě.

To vše vede k této terapii: Zjistili jsme, že astrální tělo, a to tu jeho část, která odpovídá organizaci krku a hlavy, astrální tělo silně podněcuje Colchicum autumnale. Podáváme proto Colchicum autumnale u všech onemocnění, jejichž hlavním příznakem je struma. Pacientce jsme tedy dali třikrát denně pět kapek našeho preparátu z Colchika, čímž byla struma přivedena k regresi a pacientka pocítila úlevu.

Takto posílené astrální tělo může také lépe zprostředkovat funkci organizace Já, čímž v organismu nabývají síly ty prostředky, které mohou působit na zažívací a rozplazovací orgány. Takovým prostředkem byla v tomto případě wermutová (pelyňková) klyzmata, která jsme ordinovali v oleji, protože olej působí v zažívacím traktu excitačně. Tímto prostředkem jsme dosáhli význačného zlepšení. Máme za to, že tato terapie může mít zvláště dobré účinky kolem 35. roku, protože v tomto věku má organizace Já silnou afinitu k ostatnímu organismu a také v případě, že je slabá, může být snadno podnícena. Pacientce bylo 34 let, když k nám přišla.

Devátý případ

- migrénovité stavy v klimakteriu

Pacientka k nám přišla v pětapadesáti letech. Udává, že byla útlým a slabým dítětem; v dětství spalničky, spála, plané neštovice, černý kašel a příušnice. Měsíčky se dostavily ve 14-15 letech. Krvácení byla od začátku velice silná a bolestivá. Ve čtyřicátém roce byla provedena totální exstirpace pro nádor v dutině břišní. Pacientka dále udává, že od pětatřicátého roku měla každý třetí či čtvrtý týden třídenní migrénové bolesti hlavy, které v šestačtyřicátém roce zesílily tak, že se vyvinula choroba hlavy trvající tři dny a spojená s bezvědomím.

Současný duchovně-vědecký nález je následující: všeobecná slabost organizace Já, která se projevuje v tom, že činnost éterického těla není dostatečně tlumena organizací Já. Dochází pak k rozšíření vegetativních organických činností do soustavy hlavy, nervů a smyslů, které se nevyskytuje u lidí, kteří mají normální organizaci Já. S tímto nálezem souhlasí určité symptomy.

Prvním je časté nucení na moč. To pochází z toho, že proti normálně vyvinutému astrálnímu tělu, regulujícímu odlučování ledvinami, nestojí dost silná organizace Já, která by toto odlučování normálně držela na uzdě.

Druhým příznakem je pozdní usínání a únava po probuzení. Astrální tělo těžko vystupuje z fyzického a éterického těla, protože Já je dost silně netáhne ven. V důsledku slabosti Já je pak vitální činnost doznívající z období spánku po probuzení pocíťována jako únava.

Třetím příznakem je málo snů. Organizace Já vtiskuje astrálnímu tělu jen slabé obrazy, které se nemohou projevit v živých snech.

Tyto poznatky vedou k následující terapii: Organizaci Já jsme museli proklestit cestu k fyzickému a éterickému organizaci tělu. Večer jsme přikládali obklady s dvouprocentním Já oxalátem na čelo a ráno jsme dávali na břicho obklady ze sedmiprocentním roztokem *Urtica dioica*; v poledne jsme pak dávali na chodidla dvacetiprocentní roztok z lipového květu. Tím dosáhneme snížení vitální činnosti za noci; to způsobila šťavelová sůl, který má v organismu tu funkci, že potlačuje nadměrnou vitální činnost.

Ráno jsme museli pečovat o to, aby organizace Já našla cestu do fyzického těla. Toho se dosáhne podnícením krevního oběhu. K tomu účelu jsme aplikovali kopřivu s jejím železitým působením. Zbývalo už jen během dne podporovat prolnutí fyzického těla organizací Já. To se stalo derivujícím, „vytahujícím“ působením*** lipového květu, aplikovaného v poledne.

Vylíčené bolesti hlavy a jejich vystupňování se u pacientky objevily v šestačtyřicátém roce. V tom jsme museli spatřovat souvislost mezi těmito bolestmi hlavy a ztrátou periody, která se dostavila následkem extirpace; stupňování bolesti až ke stavu bezvědomí bylo kompenzačním příznakem klimakteria. Nejdříve jsme se pokusili o zlepšení antimonem. Antimon by byl musel vést ke zlepšení, kdyby bylo šlo o všeobecnou výměnu látek, která je regulována organizací Já. Tím jsme však zlepšení nedosáhli.

Tak bylo dokázáno, že tu jde o tu relativně samostatnou část organizace Já, která reguluje hlavně rozplozovací orgány. V takovém případě pokládáme za specifikum a kořen rostliny *Potentilla tormentilla* ve velmi silném zředění. Tento lék skutečně pomohl.